

**Краткосрочна програма за
насърчаване използването на
енергия от възобновяеми
енергийни източници и
биогорива на Община Дряново
за период 2020-2023 г.**

Приета с решение № от г. на Общински съвет – Дряново

Съдържание:

I.	Въведение.....	5
II.	Нормативни актове.....	6
III.	Профил на общината.....	8
	1. Физико – географски характеристики	
	1.1. Географско положение	
	1.2. Релеф	
	1.3. Климат	
	1.4. Води	
	1.5. Почви	
	1.6. Полезни изкопаеми	
	2. Население	
	3. Кметства и населени места в общината	
	4. Здравеопазване	
	5. Образование	
	6. Икономическо състояние	
	7. Земеделие	
	8. Транспортна достъпност	
	9. Енергийна инфраструктура	
IV.	Потенциал и възможности за използване на енергия от ВЕИ	19
V.	SWOT анализ.....	29
VI.	Стратегическа рамка	29
VII.	Индикатори за наблюдение	32
VIII.	Източници на финансиране	32
IX.	Заинтересовани страни	33
X.	Очакван ефект	34
XI.	Проекти.....	33
XII.	Мониторинг, оценка и отчет.....	34
XIII.	Заключение.....	36

Списък на съкращенията

ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водоелектрическа централа
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадни води
гр.	Град
ДГС	Държавно горско стопанство
дка	декар
ДКЕВР	Държавна комисия за енергийно и водно регулиране
ЕС	Европейски съюз
ЕСКО	Компания за енергийни услуги
ЕСМ	Мерки за енергийни спестявания
ЗЕЕ	Закон за енергийна ефективност
кв.км	Квадратни километри
КВт	Киловат
КВтч	Киловатчас
КЕП	Крайно енергийно потребление
м.	метри
МВтч	Мегаватчас
МСП	Малки и средни предприятия
НМ	Населени места
НСИ	Национален статистически институт
ОА	Общинска администрация
ПС	(Електрическа) Подстанция
ПЧП	Публично-частно партньорство
РЗП	Разгъната застроена площ
Ср.надм.в.	Средна надморска височина
т.н.е./г.	Тонове нефтен еквивалент на година
ха	хектар
хил. н. м3	Хиляди натурални кубически метри
MWh	MegaWatthour/ мегаватчас
kWh	KiloWatthour/ киловатчас
MW	MegaWatt/ мегават
MVA	MegavatAmpere / мегават ампера
kW	KiloWatt/ киловат

Настоящият документ е разработен в съответствие с Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ), чл. 10. ал. 1 и ал. 2 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ).

Съгласно чл. 10, ал. 1 от Закона за енергията от възобновяеми източници **Кметът на общината разработва и внася за приемане от общинския съвет общински дългосрочни и краткосрочни програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива** в съответствие с НПДЕВИ, които включват:

1. Данни от оценките по чл. 7, ал. 2, т. 4 от ЗЕВИ (оценки за наличния и прогнозния потенциал на видовете ресурси за производство на енергия от възобновяеми източници), а когато е приложимо, и оценки за наличния и прогнозния потенциал на местни ресурси за производство на енергия от възобновяеми източници;
2. Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при изграждане или реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сгради - общинска собственост;
3. Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при външно изкуствено осветление на улици, площади, паркове, градини и други недвижими имоти - публична общинска собственост, както и при осъществяването на други общински дейности;
4. Мерки за насърчаване на производството и използването на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане, произведена от възобновяеми източници, както и такава, произведена от биомаса от отпадъци, генерирани на територията на общината;
5. Мерки за използване на биогорива и/или енергия от възобновяеми източници в общинския транспорт;
6. Анализ на възможностите за изграждане на енергийни обекти за производство на енергия от възобновяеми източници върху покривните и фасадните конструкции на сгради - общинска собственост;
7. Схеми за подпомагане на проекти за производство и потребление на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, включително индивидуални системи за използване на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, за производство и потребление на газ от възобновяеми източници, както и за производство и потребление на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта;
8. Схеми за подпомагане на проекти за модернизация и разширение на топлопреносни мрежи или за изграждане на топлопреносни мрежи в населени места, отговарящи на изискванията за обособена територия по чл. 43, ал. 7 от Закона за енергетиката;

9. Разработване и/или актуализиране на общите и подробните устройствени планове, свързани с реализация на благоустройствени работи за изпълнение на проекти, във връзка с мерките по т. 2, 3 и 4;

10. Ежегодни информационни и обучителни кампании сред населението на съответната община за мерките за подпомагане, ползите и практическите особености на развитието и използването на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, газ от възобновяеми източници, биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта.

Приоритетите в политиката на енергийния сектор са отразени в Националния план за икономическо развитие на Република България, а Енергийната стратегия на страната и са в хармония с изискванията на европейските директиви и пазарни механизми. Важен аспект, посочен в нея, е политиката за насърчаване използването на ВЕИ. Оптималното използване на енергийните ресурси, предоставени от ВЕИ, е средство за достигане на устойчиво енергийно развитие и минимизиране на вредните въздействия върху околната среда от дейностите в енергийния сектор. Произведената енергия от ВЕИ е важен показател за конкурентноспособността и енергийната независимост на националната икономика. Делът на ВЕИ в енергийния баланс на България е значително по-малък от средния за страните от ЕС.

Държавното управление и системата на обществените отношения при осъществяване политиката за насърчаване използването на ВЕИ са регламентирани в Закона за енергетиката.

I. Въведение

Производството на енергия от възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност са в основата на Стратегията за устойчиво развитие на ЕС. Устойчивото развитие е фундаментална и всеобхватна цел на ЕС, насочена към непрекъснато подобряване на качеството на живот на настоящите и бъдещите поколения чрез ефективното използване на ресурси и не екологичния и социален иновационен потенциал на икономиката. За да изпълни поетите задължения към Европейската общност и според изискванията на Закона за енергийна ефективност всяка община е необходимо да изготви планове и програми за енергийна ефективност.

Краткосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Дряново за периода 2020 – 2024 г. е разработена в съответствие и с Националната енергийна стратегия на Република България до 2020г. Програмата е съобразена с европейската политическа рамка в сферата на енергийната ефективност, като решенията са насочени към конкретни проблеми на българската енергетика.

Целта на програмата е да се подпомогне справянето с един мащабен проблем на локално ниво, като благодарение на синергичния ефект се подпомогне развитието на вътрешния енергиен пазар и достигането на дългосрочни количествени цели.

Основните цели на страната са:

- 20% намаляване на емисиите на парникови газове спрямо 1990 г.;
- 20% дял на ВЕИ в общия енергиен микс;
- 10% на енергия от възобновяеми източници в транспорта;
- Подобряване на енергийната ефективност с 20%.

Разработването на нова Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Дряново е необходимо, за да се повиши енергийната ефективност на общината и за да се отчете напредъка и нуждата от допълнителни мерки и начини за справяне с глобалните проблеми: климатичните проблеми, повишаване на енергийната ефективност и намаляване на големия дял енергия, употребена в икономиката, ограничаване на енергийната зависимост на ЕС и икономически растеж.

Два от основните приоритети в Енергийната стратегия са тясно обвързани с електроенергията, произведена от възобновяеми източници. За целта трябва местните ресурси в община Дряново да са максимално ефективно употребени. Всички видове местни неизчерпаеми ресурси са анализирани и разработени. Общината като активен участник в процеса има възможността да сподели добри практики с заинтересовани страни, като подкрепи инициативи за повишаване енергийната независимост.

В следствие изпълнението на програмата се очакват следните два основни резултата:

- Опазване на околната среда чрез намаляване на емисиите от парникови газове и замърсяването на въздуха.
- Финансов ефект: намаляване на изразходваните средства за енергия, както за бита, така и за обществените сгради, промишлеността и др.

II. Нормативни актове

Република България като член на ЕС е ангажирана да постигне целите на всички държави от съюза, като предприеме действия за повишаване на енергоефективността и развитие на възобновяемите енергийни източници. Действащите нормативни документи, с които трябва да се съобрази Програмата на община Дряново за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива са:

- Рамкова конвенция на ООН по Изменение на климата, приета през юни 1992 г., ратифицирана от България през 1995 г. ;
- Протокола от Киото, ратифициран през 2002г.;

- Стратегия Европа 2020
- Директива 2009/28/ЕО за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници;
- Директива 2009/72/ЕО на Европейския Парламент и Съвета – от 13 юли 2009г.;
- Директива 2002/91/ЕО на европейския парламент и съвета от 16 декември 2002 г. относно енергийната ефективност на сградния фонд;
- Директива 2006/32/ЕО на европейския парламент и съвета от 5 април 2006 г. относно ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги;
- Директива 2004/8/ЕО за комбинирано производство на топло- и електроенергия;
- Стратегическия план за енергийните технологии;
- Енергийната стратегия на България
- Закон за енергетиката;
- Закон за енергийната ефективност;
- Първи национален план за действие по енергийна ефективност 2008-2010;
- Програма на Правителството на Република България;
- Национален план за действие по промените на климата;
- Национална дългосрочна програма по енергийна ефективност 2005-2015;
- Национална краткосрочна програма по енергийна ефективност 2005-2007;
- Стратегия за финансиране изолациите на сгради за постигане на енергийна ефективност, приета с протокол 28/14.07.2005 и план програма за изпълнението ѝ;
- Трети национален план за действие по енергийна ефективност 2013-2020г.;
- Отчет за изпълнението на Втори национален план за действие по енергийна ефективност;
- Национална дългосрочна програма по енергийна ефективност до 2015г.;
- Национална дългосрочна програма за насърчаване използването на ВЕИ 2008-2020г.;
- Наредба № 16-1594 от 13.11.2013 г. за условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и сертифициране на сгради, издаване на сертификати за енергийни характеристики и категориите сертификати;
- Наредба №РД-16-1058 от 10 декември 2009г. за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите;
- Наредба №РД-16-932 от 23 октомври 2009 г. за условията и реда за извършване на проверка за енергийна ефективност на водогрейните котли и на климатичните инсталации по чл. 27, ал. 1 и чл. 28, ал. 1 от Закона за енергийната ефективност и за създаване, поддържане и ползване на базата данни за тях;
- Наредба за методиките за определяне на националните индикативни цели, реда за разпределяне на тези цели като индивидуални цели за енергийни спестявания между

лицата по чл. 10, ал.1 от Закона за енергийната ефективност, допустимите мерки по енергийна ефективност, методиките за оценяване и начините за потвърждаване на енергийните спестявания;

- Удостоверение за енергийни спестявания съгласно Заповед №14-44/18.02.2010г.;
- Заявление за издаване на удостоверение за енергийни спестявания съгласно Заповед №14-44/18.02.2010г.;
- Наредба №РД-16-347 от 2 април 2009г. за условията и реда за определяне размера и изплащане на планираните средства по договори с гарантиран резултат, водещи до енергийни спестявания в сгради - държавна и/или общинска собственост;
- Наредба №РД-16-301 от 20 март 2009г. за определяне на съдържанието, структурата, условията и реда за набиране и предоставяне на информация;
- Наредба №РД-16-346 от 2 април 2009г. за показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на промишлени системи, условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност на промишлени системи;
- Наредба №5 от 28 декември 2006г. за техническите паспорти на строежите;
- Наредба №рд-16-348 от 2 април 2009г. за обстоятелствата, подлежащи на вписване в регистъра на лицата, извършващи сертифициране на сгради и обследване за енергийна ефективност, реда за получаване на информация от регистъра, условията и реда за придобиване на квалификация и необходимите технически средства за извършване на дейностите по обследване и сертифициране.
- Извадка от *Поименния списък на задължените лица по чл. 10, ал. 1, т. 2 от Закона за енергийна ефективност и стойностите на определените им индивидуални цели за енергийни спестявания.*

III. Профил на общината

10. Физико – географски характеристики

10.1. Географско положение

Община Дряново е разположена в южната част на Северен централен район за планиране и граничи с общините Трявна, Габрово, Севлиево и Велико Търново. Общината заема площ от 248,5 км², което е близо 0,22 % от територията на страната. От общата ѝ площ 167224 дка е заета от земеделски територии, 79624 дка от горски територии, 2452 дка водни течения и водни площи, 2758 дка са териториите, отредени за транспорт и инфраструктура и 16157 дка са заети от населени места и урбанизирани територии.

10.2. Релеф

Релефът е разнообразен, силно разчленен и пресечен. Наблюдават се поредица от долини, прорязани от дерета и оврази, тесни ридове и била със стръмни склонове. Надморската височина варира от 180 м. н. в. до 640 м. н. в. Хоризонталното разчленение на релефа варира от 1,5 до 3 км., а вертикалното от 100 до 200 м. Най-високата точка е „Минин чукар” с надморска височина 704 м., разполовена на платовидното възвишение „Стражата”. Според природно-географската подялба на България, общината попада в Средната подобласт на Предбалкана. Разположението ѝ върху карстов терен определя наличието на множество пещери, понори, въртопи и кари, като най-популярната е пещерата „Бачо Киро“.

Територията на общината се пресича от Дряновската река и нейният приток - река Андъка, които проломяват Страженското възвишение, образувайки живописни и трудно проходими проломи. Реката се всича силно в баремските варовици и формира скаровидна долина.

10.3. Климат

Община Дряново се характеризира с умерено-континентален климат и средногодишната температура е 10°C, като лятото средната юлска температура е около 21°C, а зимата средната януарска температура е около 1,3°C. Преобладават западните, северозападните и североизточни ветрове, ориентирани по речните долини. Средната скорост на вятъра е около 1 м/сек. През лятото при издигането на въздушните маси в Предбалкана, обикновено се поражда мощна гръмотевично – дъждовна облачност. Валежите са с летен максимум, зимен минимум и средногодишен обем от 750 мм. Най-много валежи падат през месеците май-юни, а най-малко през месеците януари и февруари. Районът се характеризира с най-висока за страната годишна продължителност на слънчевото греене и липсващи мъгливи дни.

10.4. Води

През територията на общината протичат реките Янтра, Дряновска и техните многобройни притоци, от които Андъка, Рамадана, Мала дрянка и други. Те попадат в Черноморската отточна област като притоци на река Дунав. Река Янтра (286 км.) е втора по големина река на Дунавската водосборна област в България. Тя се използва за напояване и отделни промишлени дейности. На река Янтра са изградени две водни електрически централи - ВЕЦ „Янтра” и ВЕЦ „Каломен”.

10.5. Почви

Основната преобладаващата почвена покривка е от сиви горски почви. Сивите горски почви се образуват в условията на умереноконтинентален климат и имат ясно изразен хумусен хоризонт. Притежават неблагоприятни физикомеханични свойства. Почвеният пласт е тънък и с пепеляв цвят.

По долините на реките има наличие на алувиални и делувиални почви, предимно по поречието на река Янтра и река Дряновска. Намират се на заливните тераси на реките и са богати на скални материали и хумусни вещества. На места се наблюдава присъствие на хумусно-карбонатни почви (рендзини).

10.6. Полезни изкопаеми

Община Дряново е сравнително бедна на полезни изкопаеми. Съществуват няколко строителни кариери, основно за камъни. Едва 138 дка от територията на общината е за добив на полезни изкопаеми и кариери, което е около 0,05 % от общата ѝ площ. По настоящем действаща е само една кариера в село Скалско.

11. Население

Множество фактори оказват влияние на геодемографската ситуация. Едни от най-съществените фактори са:

- историко-културното, социално-икономическото и демографското развитие на областта и страната;
- специфичното влияние на брачността, разводимостта, раждаемостта и смъртността, миграцията, полово-възрастовата, етническата, религиозната и образователните структури на населението, характерни за тази територия.

Текущата демографска ситуация в общината се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, ниска раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност.

Към 15.11.2019 г., населението в община Дряново възлиза на **9 448 жители** по данни на ГД ГРАО. За периода от 2015 до 2019 г. населението е намаляло с 526 жители. Тенденцията в динамиката в населението на община Дряново за 2015-2019 г. може да бъде проследена на фигурата по-долу:

Табл. 1. Население в община Дряново за периода 2015-2019 / Източник: ГД ГРАО

Към 15.11.2019 г., населението в общината е най-голямо и съответно най-малко в следните възрастови групи:

- Община Дряново:
 - най-многобройна е възрастова група „от 60 до 69”, която включва 1767 жители;
 - най-малобройна е възрастова група „90+”, която включва 59 жители.
- Град Дряново:
 - най-многобройна е същата възрастова група „от 60 до 69”, която включва 1306 жители;
 - най-малобройна е възрастова група „90+”, в която населението включва 31 жители.
- Села в община Дряново:
 - най-многобройна е същата възрастова група „от 60 до 69”, която включва 461 жители;
 - най-малобройна е възрастова група „90+”, в която населението включва 28 жители.

Според данни на НСИ, процентът на икономически активното население като част от общото население на града е 52,40%, а броят на безработните лица представлява 7,81% към всички жители на града, като тези проценти са по-високи от процентите за общината. Икономически неактивните лица в град Дряново се равняват на 47,60% от жителите на града, като тази група е по-малка от групата на икономически активните лица.

В селата в общината преобладаващата част от населението е икономически неактивно, което се обяснява с факта, че 59,64% от общото население в малките населени места са пенсионери. Икономически активното население в селата се равнява на 28,58% от общото население в селата в общината, като заетите са 538, а безработните 76 души.

Данните за община Дряново сочат, че броят на пенсионерите е десет пъти по-голям от броя на учащите и неработещите, като това съотношение е по-голямо в селата и по-малко в града и същевременно води до извода, че населението в общината е застаряващо. Като обобщение може да се каже, че в град Дряново по-голямата част от населението е съставено от икономически активните лица, за разлика от населението в селата, където преобладават икономически неактивните, в т.ч. пенсионерите.

12. Кметства и населени места в общината

Селищната структура на община Дряново е съставена от 63 населени места, от които 1 град и 62 села. Град Дряново е административен, културен и социално-икономически център в общината. Урбанистичната мрежа е равномерно разпределена в пространствената структура на

общината, като средната гъстота е по-ниска от тази на областта – 34,8 кв.км. на едно селище при средна за страната от 59,3 кв.км. В йерархичната система от градове-центрове на България, град Дряново е представен като малък град, център с общинско значение за територията на общината от 4-то ниво. Като част от тази система той е градивен елемент от урбанистичната мрежа в макро-пространствената структура на областта. На таблицата по-долу са представени кметствата и населените места в общината по кметства.

КМЕТСТВА И НАСЕЛЕНИ МЕСТА В ОБЩИНАТА ПО КМЕТСТВА

Административен център / кметство / кметски наместничества	Населени места
Административен център – град Дряново	Гърня, Муця, Крънча
КМЕТСТВА	
с. Царева ливада	Царева ливада, Искра, Куманите, Сяровци, Бочуковци, Горни и Долни Върпища, Джуровци, Доча, Косилка, Нейчовци, Станча, Добрениите, Къртипъня и Пърша
КМЕТСКИ НАМЕСТНИЧЕСТВА	
с. Гостилица	Гостилица
с. Ганчовец	Ганчовец Руня, Саласука, Зая, Геня
с. Скалско	Скалско
с. Караиванца	Караиванца, Геша, Ритя, Балалея
с. Денчевци	Денчевци, Пейна, Чуково, Плачка, Каломен;

с. Керека	Керека,
с. Соколово	Балванци, Еленци, Длъгня, Туркинча, Катранджии, Гоздейка; Соколово, Маноя, Косарка
с. Радовци	Радовци, Малки и Големи Българени, Дурча, Шушня, Глушка, Билкини, Раданчето, Петковци, Игнатовци, Банари, Сухолоевци, Русиновци, Кукля, Горни и Долни Драгойча; с. Славейково
с. Славейково	с. Славейково
с. Янтра	с. Янтра

Табл. 2. Кметства и населени места в общината по кметства / Източник: Община Дряново

13. Здравеопазване

На територията на община Дряново има адекватно организирана система за здравно обслужване на населението с обновяваща се материално-техническа база и квалифицирани кадри. Системата обхваща следните сектори:

- Доболнична медицинска помощ;
- Стоматологично обслужване;
- Хигиенно – епидемиологичен контрол.

Реформите в системата на здравеопазването през последните години и поетапното намаляване на бюджета за здравни грижи, водят до редица негативни въздействия върху качествено здравно обслужване на населението. Най-съществените затруднения са свързани с:

- недостиг на финансови средства за осигуряване на задължителен минимален обем медицински грижи;
- осигуряване на кадрова обезпеченост;
- липса на общопрактикуващи лекари в селата.

Болнична помощ

Към настоящия момент на територията на община Дряново няма действаща болница за активно лечение.

Дейността на „Многопрофилна болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация – Дряново” ЕООД е прекратена през месец март 2012 г. Със Заповед № РД – 28 - 18 от 05.02.2013г. на Министъра на здравеопазването е отнето разрешението за осъществяване на лечебна дейност на болницата.

14. Образование

До края на учебната 2018/2019 г. Община Дряново поддържа училищна мрежа от две общински училища:

1. ОУ „Максим Райкович” – град Дряново
2. Професионална гимназия по икономика „Рачо Стоянов“.

Училищната мрежа е съобразена с действащите законови и подзаконовни нормативни актове, както и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието. В училищата е осигурено целодневно обучение на учениците, сключен е Договор със заведение за обществено хранене, доставящо храна за учениците. За превоза на ученици е предоставен от МОН автобус „M50.14 Schoolbus” (30+1 места), извършващ превоза по направление Дряново – с. Царева ливада. Общината осигурява транспорт по останалите две направления.

С решение № 405/10.02.2014 г. на Общински съвет – Дряново е закрито ОУ „Васил Априлов“ с. Гостилица, считано от 01.07.2014 г. , като Имотите и вещите на ОУ „Васил Априлов” с. Гостилица, освободени в резултат на закриване на учебното заведение, е предвидено да бъдат използвани за образователни, социални или хуманитарни дейности в община Дряново. С решение № 404/10.02.2014 г. на Общински съвет – Дряново са сляти ПТГ „Димитър Крушев“ – Дряново и ПГИ „Рачо Стоянов“ – Дряново в Професионална гимназия по икономика „Рачо Стоянов“ - Дряново, считано от 01.08.2014 г, като имотите и вещите на ПТГ „Димитър Крушев”, освободени в резултат на преобразуване на учебното заведение, следва да бъдат използвани за образователни, социални или хуманитарни дейности в община Дряново.

В следващата таблица е представена информация за състоянието на сградния фонд и дейността на читалищата. Всички читалища в общината са много активни, като всяка година организират редица културни мероприятия и прояви, конкурси, състезания и други дейности, с които поддържат духа на жителите и сплотяват населението. Почти всички читалища са с добро или задоволително състояние на сградния фонд, с изключение на НЧ „Надежда - 1925” – с. Туркинча.

Читалище **„Дряновска Пробуда – 2008”** – гр. Дряново в било с незадоволително състояние на сградния фонд през 2009 г., след което са предприети мерки за реконструкция и към настоящия момент състоянието на сградата е задоволително.

През 1869 година е основано Народно читалище **“Развитие”**. Едно от основните направления, върху които работи читалището, е да съхранява традиционните си дейности, а другото - да отговаря адекватно на съвременните потребности на местната общност. Днес в него успешно работят и се развиват следните самодейни формации: клуб по народни танци, Детско юношески танцов състав “Балканджийче” с две подготвителни групи, Смесен камерен хор за школувано пеене, Дамска вокална група “Стринавско ехо” за стари градски песни, Дамска вокална група за народни песни, клуб „Приатели на Русия”, литературен клуб „Атанас Смирнов”. Към читалището работи Детска школа по изкуствата. Школата предоставя на родителите и децата правото на избор в различни обучителни курсове. Ежегодно в нея се обучават над 80 деца в класовете по класическа китара, акордеон, пиано (два класа), изобразително и приложно изкуство, художествено слово. Към школата е създадена детска вокална група „Дряновчета”. Преподавателите притежават необходимото образование и квалификация.

НЧ "Върбан Генчев-1924" - с. Царева Ливада - читалището в с. Царева ливада е основано на 16 март 1924 год. В момента към читалището функционират група за народно пеене „Цареволивадски напеви” и група за стари градски шлагери „Стринава”.

С прекъсвания през годините, отново е сформиран детски клуб за народни танци ”Асеновче” и женски клуб „Куклите”.

НЧ "Христо Ботев-1894" - с. Гостилица - Чрез работа по проекти читалището извърши редица ремонтни дейности, изработи народни носии, получи техника, закупи нова литература. Ежегодно организираме празника на Гостилица, а от две години и Празник на кратуната.

НЧ "Денчо Славов-1900" - с. Ганчовец - Основната му цел е да създава, оказва и разпространява духовни ценности, да възпитава и утвърждава национално самосъзнание, да осигурява достъп до информация, да запазва, обогатява и развива народните обичаи и традиции, да разкрива творческите способности и да задоволява културните потребности на хората. Ежегодно се провеждат кинофестивал „Киномагия” и фестивалът „Ракия-магия”, които се радват на присъствието на хора от цялата страна. Традиция е в читалището да гостува „Локация-център” където си дават среща и обменят опит отделните читалища.

НЧ "Наука-1922" - с. Зая - През 2010 година се учреди ново настоятелство, което възроди дейността на читалището. В момента действат пет постоянни клуба /поезия, етнография, приложни изкуства, селскостопански дейности, песен за всички/ и два временни /малка лятна читалня и цветарство/.

НЧ "Ботьо Пенев-1900" - с. Дългня - елта му е да създава и разпространява духовни ценности, да утвърждава национално самосъзнание, да запазва, обогатява и развива народните обичаи и традиции и да задоволява културните потребности на хората. През годините читалището е спечелило доверието на хората. То не е само традиционна културно-просветна организация, но и гражданска организация, призвана да обхване най-широк кръг от населението, като основна клетка на културата в селото.

Исторически музей – Дряново е открит през 1970 година. Сградата е реализирана по проект на архитект Димитър Кръстев и се вписва в живописния силует на площада. Музеят е разположен на застроена площ – 1187 кв.м., разгърнатата площ – 3007 кв.м. и обща открита площ от 981 кв.м. сградният фонд на музея се състои от следните обекти:

Сгради/други обекти	Вид собственост	Площ в кв.м.	В т.ч. за експозиции	В т.ч. за фондо-хранилища	В т.ч. за обслужващи помещения	Персонал - брой
Сграда на експозиция „Колю Фичето”	общинска	застроена площ-300кв.м. разгърнатата площ-990 кв.м. открити пр. 250 кв.м.	350 кв.м.	150 кв.м.	200 кв.м.	3
Сграда на етнографска Експозиция	общинска	застроена площ-321 кв.м. разгърнатата площ-629 кв.м. открити пр. 519 кв.м.	400 кв.м.	60 кв.м.	80 кв.м.	2

Сгради/друг и обекти	Вид собственост	Площ в кв.м.	В т.ч. за експозиции	В т.ч. за фондо- хранилища	В т.ч. за обслужващи помещения	Персонал - брой
Сграда на художествена експозиция	общинска	застроена площ-246 кв.м. разгърната площ –738 открити пр. 212 кв.м.	400 кв.м.	40 кв.м.	100 кв.м.	2
Сграда на експозиция археология и възраждане	Великотърно вска митрополия	застроена площ- 320 кв.м. разгърната площ-650 кв.м.	500 кв.м.		80 кв.м.	2

Табл.3. Сграден фонд на Исторически музей – Дряново / Източник: Общинска администрация
Дряново

15. Икономическо състояние

Икономическото състояние на област Габрово, на територията на която е разположена община Дряново, като цяло е задоволително.

Благоприятното местоположение на община Дряново обуславя нейното многоотраслово икономическо развитие. Коефициентът на икономическа активност в общината е 64.1%, а относителния дял на икономически неактивните лица е 35.9%.

На територията на общината развиват дейност предприятия от почти всички отрасли на икономиката, като се забелязва специализация в няколко индустриални направления, които се основават главно на използването на местната суровинна база:

- Селско и горско стопанство;
- Преработваща промишленост;
- Строителство;
- Търговия и др.

В общината преобладават предимно малки и микро предприятия и фирми, работещи в областта на преработвателната промишленост, търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, като в процентно съотношение те представляват повече от 50% от общия брой регистрирани предприятия на територията на община Дряново. Броят на същите през последните 5 години се запазва относително постоянен.

16. Земеделие

По данни на Общинска служба „Земеделие“ на Община Дряново през 2018 г. селскостопанския фонд на общината възлиза на 150 170 декара, от които обработваеми са 91 107 декара. Общият горски фонд е 79 941 декара, от които 29 805 декара частна собственост. Основните отглеждани култури са мека пшеница (2 953 дка) и царевица за зърно (1 330 дка). Много от земеделските стопани поддържат и естествени ливади (8 870 дка).

Наблюдението на заявените намерения на земеделските стопани за отглеждане на култури през 2015 г. показват, че основният интерес е в отглеждането на слънчоглед, като са заявени над 1 300 дка. Физическите лица, развиващи земеделска дейност, са заявили и площи за отглеждане на зеленчуци, картофи и лешници. Налице е и интерес към отглеждането на зеленчуци в оранжерийни условия, макар и на малки площи, което е новост за отрасъла в общината.

17. Транспортна достъпност

Община Дряново се намира в Северен централен район на планиране на България (област Габрово). През територията на общината преминава републикански път I-5, съвпадащ с европейски път E85: Русе – Бяла – Велико Търново – Стара Загора – Хасково – Свиленград, осигуряващ добрата транспортна достъпност на населените места до общинските и областните градове в региона. Връзката с тях се осъществява предимно с автомобилен транспорт като общината се характеризира с ниска гъстота на пътна мрежа.

Анализът на транспортната достъпност показва, че средното отстояние на населените места до общинския град Дряново е 11 км. В северозападната част на общината са разположени най-отдалечените населени места - с. Янтра /15 км./ и с. Гостилица /15 км./. Най-добра транспортна достъпност имат гравитиращите населени места около град Дряново до 6 км. /с. Зая, с. Царева Ливада, с. Денчевци и с. Ганчовец/.

Републиканската пътна мрежа, преминаваща през територията на община Дряново, е с обща дължина от 100,036 км. и включва първокласни и третокласни пътища - Път I-5 /18,265км./, Път III-303 /8,721 км./, Път III-406 /8,737км./, Път III-609 /27,931км./, Път III-4041 /17,930км./, Път III-5002 /8,670км./ и Път III-5502 /9,782км./.

Общинската пътна мрежа се състои от 105 км., които не са в добро състояние на пътната настилка и прилежащата техническа инфраструктура. Тези фактори водят и до затруднени транспортни връзки на селата с общинския и областния център. Това представлява ограничител и за инвестиционните намерения на територията на общината и донякъде спира нейното пространствено и социално-икономическо развитие.

Железопътната линия, свързваща общината с останалата част на страната, обвързва линейно разположените шест населени места Соколово, Ганчовец, спирка Дряново, гара Дряново, Дряновски манастир, Царева ливада, в рамките на общината и прави връзка с 2 международни линии:

1. Железопътна линия № 2: София - Мездра - Плевен - Левски - Горна Оряховица - Търговище - Шумен - Варна;
2. Илиянци - Карлово - Тулово - Дъбово – Зимница.

18. Енергийна инфраструктура

Електропроводната и електроразпределителната мрежа осигурява достатъчна сигурност и оперативност в захранването на всички селища. Инсталираната мощност е оразмерена за големи товари от сегашното потребление. Два частни ВЕЦ-а работят на територията на общината, като те като повечето подстанции работят с около 40 % от капацитета си. Не достатъчно се оползотворява потенциала за използване на енергия, произвеждана от р. Янтра и р. Дряновска.

Енергийната мрежа на общината има една подстанция 110/20 кУ, захранвана от два далекопровода. Селищата се захранват от мрежи от средно напрежение 10 и 20кУ, като общината разполага с 157 трафопоста, от които 120 са на „Електроразпределение Горна Оряховица” ЕАД - клон Габрово.

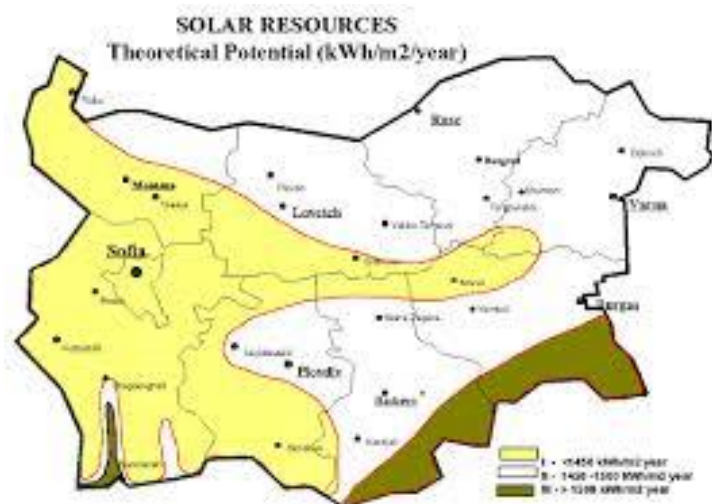
В териториалния обхват на община Дряново селищните структури и прилежащите им промишлените зони не са газифицирани и не се осигурява употребата на природен газ за битови и промишлени нужди.

IV. Потенциал и възможности за използване на енергия от ВЕИ

1. Слънчева енергия

Град Дряново, като част от област Габрово, има средногодишна слънчева радиация 1291 kWh/m² при хоризонтална повърхност и 1482 kWh/m² при вертикална. Този потенциал следва да се разработи максимално. По данни на община Дряново издадените разрешения за строеж на фотоволтаични електрически централи са 26 с обща инсталирана мощност 2511 kW. Анализа на

последните 3 години показва , че общо 14 централи са се присъединили към мрежата на „Енерго-Про“. Данните сочат, че 2011г. няма присъединени централи към мрежата на доставчика за района. Интересът се покачва през 2012 г. и през 2013г. броя присъединени мощности е 13. Това рязко покачване на интереса е довело до 306 МВч произведена електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници – фотоволтаични паркове за 2013г.

Теоретични потенциал е дефиниран като количество слънчева енергия, който попада на един квадратен метър хоризонтална земна повърхност във времеви отрязък – една година. Като част от район едно на теоретичната карта за потенциала излиза, че годишно соларната енергия е под 1450 kWh/m² , което не е максималната възможност от 1700 kWh/m² за

нашата страна, но в съчетание и с поземлените ресурси, е идеално за инвестиции в подобни проекти.

Фотоволтаични слънчевоенергийни ресурси за добив на електрическа енергия в България

Районът попада в слънчева зона Североизточен регион, който заема 50% от територията на страната и 60% от населението. Областта покрива селскостопански райони и индустриалната зона, както и част от централната северна брегова ивица. При него характерно е:

- Средна годишна продължителност на слънчевото греене:
 - За сезона 31.03. - 31.10. до 1750 h;
 - За сезона 31.10. - 31.03. 400 – 500 h;

Ресурс на слънчевата енергия – приблизително 4,25 kWh/m²/дневно.

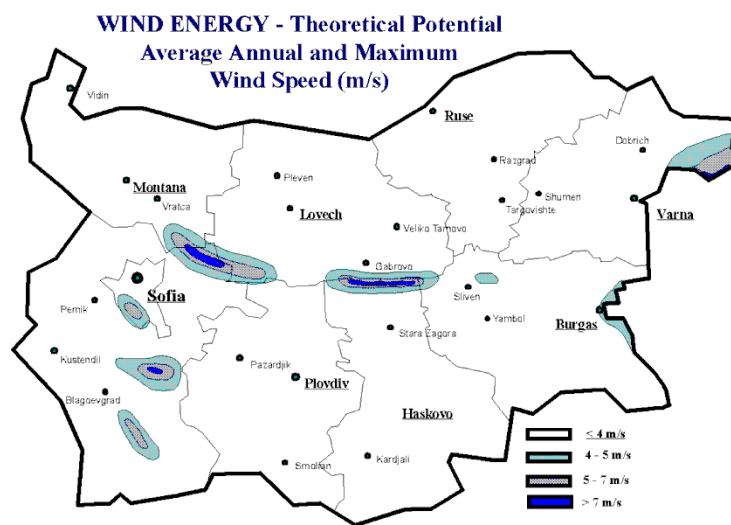
Община Дряново разполага с огромен ресурс от слънчева енергия, като след преобразуване тя може да бъде използвана като топлинна енергия или електроенергия като продукт на пазара за крайно енергийно потребление. При инсталирането на мощностите следва да се направи задълбочен анализ на конкретния терен, като това предпроектно проучване ще отрази и редица други фактори, като смяната на годишните сезони, конкретното ослънчаване на този терен, възможности за свързване към мрежата на „Енерго – Про Мрежи“, физичните особености на терена, възможности за инсталиране на самата система, достъпност на тежкотоварна техника и възможности за поддръжка.

Друг способ за устойчивото използване на слънчевата енергия приет от Община Дряново с чрез изграждане на соларни инсталации за Битова гореща вода. След анализ, дефинираните сгради, в които могат да се изградят инсталации за БГВ чрез соларни панели в Община Дряново са:

№	СГРАДА С ОБЩЕСТВЕНИ ФУНКЦИИ	РЗП /КВ.М/
1	Целодневна детска градина "Детелина" - база "Иглика", гр. Дряново	1202
2	СОУ "Максим Райкович" - корпус 1 (бивша сграда на ПГИ "Рачо Стоянов") сградата е арх. паметник на културата	2626
3	ПГИ "Рачо Стоянов" (бивша сграда ОУ "Кирил и Методий"), гр. Дряново	5227
4	Дом за възрастни с деменция, гр. Дряново, гр. Дряново	1705
5	Дом за възрастни с психични разстройства, с. Радовци	2672
6	"Детска ясла Дряново"	1308
7	Целодневна детска градина "Детелина" - база "Детелина", гр. Дряново	1400
8	Административна сграда на Общинска администрация - Дряново	1398
9	Основно училище в с. Царева ливада /сградата е неизползваема/	1080
10	Целодневна детска градина с. Царева ливада	776

Таблица 1: Обществени сгради в Община Дряново, в които могат да се изградят соларни инсталации за БГВ

2. Вятърна енергия

Картата на ветровия потенциал на България показва ниска скорост на вятъра в района на Дряново или под 4m/s. Тази средногодишна скорост е първият критерий за оценка на потенциала на района. Вторият такъв е неговата посока. Картата е с общ характер и съставена след продължително проучване в период от 30 години.

Теоретично потенциала на България не е голям, но конкретни планински територии могат да разполагат с този потенциал.

Община Дряново попада в зона А - Първият район , включващ обширните равнинни части на страната (Дунавската равнина, Тракийската низина, Софийското поле, долините на р.Струма и р.Места и района на Предбалкана), където средната многогодишна скорост на вятъра като правило не превишава 2 м/сек. Най-висока там е скоростта на вятъра през зимата (февруари, март), а най-ниска - през есента (септември, октомври). Добре е изразен денонощният ход на скоростта на вятъра, предвид наличието на планинско-долинна циркулация в Предбалкана.

Област Габрово, където е разположена метеорологичната станция е със средна надморска височина 392м., като средния ветроенергиен поток W/m^2 при различна височина над повърхността е:

- 10м. – 80 W/m^2 ;
- 25 – 117 W/m^2 ;
- 50 – 151 W/m^2
- 100 – 190 W/m^2

В зона А около 70% от ветровия потенциал е наличен през зимата и 40% през пролет и лято.

Цялостно община Дряново е неподходяща за развитие на ветрови ферми, но след проучване може да има конкретни терени, на които това да е подходящо. Бъдещето развитие става на височина над 40м, като изследванията проведени досега за България, трябва да се проведат на една по-голяма височина.

3. Водна енергия

В община Дряново има издадени разрешения за строеж на два броя инсталирани малки ВЕЦ-ове, като първата е 266кW, увеличена с 200 kW , а втората е 83 kW. По данни на Енерго-Про за последните три години са присъединени общо 6 водноелектрически централи. Всяка година те произвеждат по около 2500 МВч.

ВЕЦ „Янтра” и ВЕЦ „Каломен” функционират, но Община Дряново разполага с голям воден ресурс. През територията и преминават реките Янтра, Дряновска и техните многобройни притоци, от които Андъка, Рамадана, Мала дрянка и други.

Община Дряново не се различава като характеристика на водните количества от тенденциите в страната. Оттока на реките и деретата е с максимално водно количество през пролетния период и с минимален от юли до октомври, тъй като са зависими от снеготопенето, валежите и наличието на подземни води, които повишават водното равнище в района си.

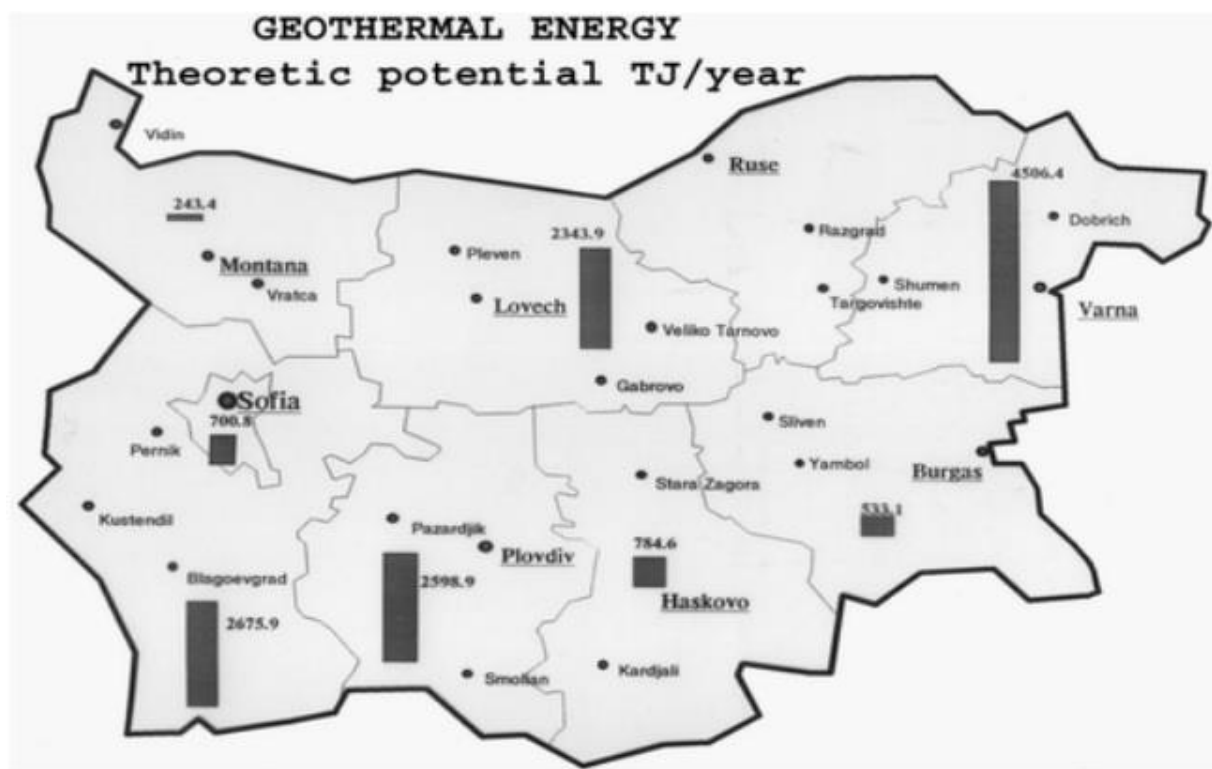
Последните години се наблюдава постоянен интерес към изграждането на МВЕЦ, като изгодна и бързо възвръщаема инвестиция. Изграждането им са алтернативен източник на енергия, но изграждането им трябва да се проконтролира, тъй като ако има неравномерен поток на водата той може да пресъхне напълно.

Всички реки трябва да се обхванат с мрежа от хидрометрични станции, за да има постоянен контрол и начин за наблюдение.

Типове производство	Брой присъединени мощности по години			Присъединени мощности по години, МВ			Произведена електрическа енергия по години, МВч		
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Водоелектрически централи	2	2	2	695	695	695	2 461	2 546	2 428
Фотоволтаични електрически централи	0	1	13	0	156	950	0	10	306
Общо	2	3	15	695	851	1 645	2 461	2 556	2 734

Данни по типове производство от местни източници за населените места в община Дряново

4. Геотермална енергия

Топлинната енергия от земята се извлича чрез сондажи и могат да се разделят на два основни вида , според температурата им и област на приложение:

- С ниска температура: този вид енергия се употребява директно или индиректно , като поради температурната амплитуда от 20 до 100 градуса е подходящо за употреба в бита, в индустриалното производство.

- С висока температура: всички води с по-висока температура от 90 до 180 градуса.

Територията на общината предстои да бъде подробно изследвана, но региона има достъпен потенциал и предстои да се развие.

5. Биомаса

Отпадна маса има на разположение по цялата територия на страната, както и на община Дряново, като налична суровина има, което дава възможност за развитие на голям брой малки проекти. Освен създаването на нови работни места, което ще подобри заетостта в дадени райони, производството на енергия от биомаса е евтино и топлинната енергия, която се произведе, може да се употреби директно или препродаде. Други ползи от употребата на този субпродукт е щадене на околната среда: намаляване на сечта на гори, което предпазва и от създаването на територии, нуждаещи се от рекултивация и ще повиши чистотата на въздуха. На национално ниво страната ни разполага с възможност за изграждане на 500 мВ мощности, което се равнява на сто обекта с пет мегавата. За да се повиши независимостта на общината към местния доставчик, трябва да се повиши техния брой, както и цикълът да се завърши, като се повиши коефициента им на полезно действие, като се комбинират с производство и на електроенергия.

Производството на биогаз може да се осъществи по няколко възможни начина, като биогазовите инсталации за преработка на отпадъците се обвържат с:

- Отпадъци от големи ферми;

- Отпадъци от малки ферми или общини;
- Битови и индустриални отпадъци;
- Извличане на сметищен газ;
- Към промишлени предприятия;
- За преработка на утайки от ГПСОВ.

След анализ на земеделското производство в общината най-подходящо е производството на биогаз от първични и вторични селскостопански отпадъци или от селското стопанство и животновъдството.

Вид отпадък	ПОТЕНЦИАЛ		
	Общ	Неизползван	
	ktoe	ktoe	%
Дървесина	1 110	510	46
Отпадъци от индустрията	77	23	30
Селскостопански растителни отпадъци	1 000	1 000	100
Селскостопански животински отпадъци	320	320	100
Сметищен газ	68	68	100
Рапицово масло и отпадни мазнини	117	117	100
Общо	2 692	2 038	76

Таблица 4. Потенциал на биомасата в България (източник: Национална дългосрочна програма за насърчаване използването на възобновяемите енергийни източници 2005-2015)

6. Препоръки за развитие

България и в частност община Дряново е зависима от вноса на горива, като целта на „Програма на Община Дряново за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива 2020-2024 г.“ е да интегрира новия подход при решаването на енергийните проблеми като внедри **Меморандумът 20-20-20 (Намаляване на енергопотреблението с 20%, намаляване на емисиите на парникови газове с 20% и увеличаване използването на ВЕИ с 20%)**, цели на целия Европейски съюз.

Група потребители**	Брой потребители***	Брой обекти****	Фактурирана енергия по години, кВтч		
			2016	2017	2018
Битови клиенти	7 300	7 671	14 627 034	14 303 198	13 565 014
Стопански клиенти	481	823	16 490 777	17 020 772	15 239 334
Обществени	33	113	2 509 072	2 229 375	1 847 534

клиенти					
Улично осветление	1	85	389 839	400 965	407 254
Общо	7 815	8 692	34 016 722	33 954 310	31 059 136

Табл. 1 Потребление на електрическа енергия по групи клиенти и по населени места на територията на община Дряново

Анализа на потреблението на енергия в Общината за последните три години показва следните тенденции:

- Битовите клиенти, които са 7300 на брой са ограничили своето потребление и постепенно намалява фактурираната енергия по години, като от 14 627 034 кВтч за 2011 година, достига до 13 565 014 кВтч за 2013 г. Това прави 1858 кВтч на човек за година.
- Стопанските клиенти също консумират по – малко енергия от 2011г. насам, както и обществените клиенти.

Общото количество кВтч от всички потребители е намаляло с 2 957 586, което обаче е под 1%, а целта е то да намалее с поне 16%. Тази цел, която има общината за 2020 год. е трудно постижима и затова се налага сериозна програма за реализация, която рязко да увеличи производството на енергия от ВЕИ и биогаз и съответно да намали и цялостната употреба на енергия.

Територия*	Дял на електроенергията, произведена от ВЕИ, в %		
	2016	2017	2018
община Дряново	7.24%	7.53%	8.8%
ЕНЕРГО-ПРО Продажби АД	8.11%	11.97%	15.88%

Дял на електроенергия, произведена от ВЕИ на дадена територия, като част от общото потребление на електрическа енергия в съответната територия

Статистиката за 2013 год., показва че дяла на електрическа енергия, произвеждана от ВЕИ в общината е едва 8,8%. С цел да изпълни изискванията на страната ни за произведено количество енергия от възобновяеми източници е необходимо този процент да нарастне на 16%.

Насоки:

- Община Дряново разполага с проект за пречиствателна станция за отпадъчни води, като се препоръчва тя да се обвърже с производството на биогаз за енергийни нужди;
- Третирането на утайките от ГПСОВ е препоръчително;
- С цел повишаване на производството на екологично чисти продукти, почвата трябва да е без нитрати. Производството на биогаз от суровина животински тор, чрез анаеробно биологично третиране намалява количеството отделен азот;

- 55% от генерираните боклуци в страната са органични, което прави производството на биогаз от селскостопански отпадъци приоритетно;
- Потенциалът на община Дряново по отношение на слънчевата енергия е нескончаем, като инсталациите освен като соларни паркове, трябва сериозно да навлязат в бита на гражданите. Инсталация от соларен панел и бойлер за топла вода би понижило значително разходите на домакинствата за ел. енергия. Обществените сгради, собственост на общината, следва да се обследват за енергийна ефективност и предвидените мерки да се съчетаят с фотоволтаични, геотермални или друг вид инсталации, които да понижат разхода им за енергия. Приоритетни са сградите, които се използват целодневно, като детски градини и ясли;
- Най-силно въздействие ще окаже цялостната подмяна на уличното осветление , като този мащабен проект може да се осъществи поетапно.

V. SWOT анализ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
• Наличие на относително добър потенциал на ВЕИ в общината; • Добре структуриран и балансиран енергиен сектор; • Добри комуникации и инфраструктура; • Политическа воля от местната власт за насърчаване използването на ВЕИ.	• Липса на достатъчен капацитет в местната администрация в сферата на ВЕИ; • Липса на достатъчна информация, мотивация и ресурси от страна на заинтересованите страни за използване на ВЕИ; • Недостатъчни финансови ресурси за провеждане на местната политика в областта на ВЕИ.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
• Европейско и национално законодателство, което стимулира производството и потреблението на електроенергия от ВЕИ; • Потенциал за създаване на нови работни места; • Потенциал за съхранение на екологията и намаляване на въглеродните емисии.	• Липса на достатъчен собствен ресурс за реализиране на ефективна общинска политика за насърчаване използването на ВЕИ и реализиране на конкретни проекти; • Възможна бъдеща промяна на националната политика за насърчаване използването на ВЕИ.

VI. Стратегическа рамка

Краткосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Дряново за периода 2020 – 2023 г. е разработена

в съответствие с Националната дългосрочна програма за насърчаване използването на ВЕИ 2005-2015 г. (НДПВЕИ) и Енергийната стратегия на Република България.

НДПВЕИ е съобразена с общата концепция за развитието на ВЕИ в страната, с набелязаните индикативни цели за производство на електрическа енергия от ВЕИ и средствата за постигането им.

- Производство на електроенергия: Делът на ВЕИ през 2015 година да надвиши 9% от брутното производство на електрическа енергия.
- Заместване на конвенционални горива и енергии с общ енергиен еквивалент не по-малко от 1 300 ktоe годишно.
- Поет ангажимент по Директива 2003/30/ЕС за пазарен дял на биогорива.

Енергийната стратегия на Република България има следните главни цели:

- насърчаване на инвестициите в енергийна ефективност при крайните потребители;
- подкрепа, включително чрез държавни гаранции, на проекти за управление на потреблението, които имат значителен социален ефект;
- насърчаване развитието на по-икономични от електрическата енергия възможности за отопление и подобряване на достъпа на населението до тях;
- пренасочване на електрическата енергия към по-високотехнологични нужди на икономиката и намаляване на цената ѝ чрез отлагане на скъпи инвестиции (изграждането на ефективни системи за газификация или топлофикация, изисква по-малко средства, отколкото изграждането на електрическа мощност за задоволяване на същото потребление);
- премахване на изкривяванията при цените на различните видове горива и енергии за отопление, така че да се създадат действащи стимули за енергоспестяване от населението;
- подобряване на ефективността в процесите на преобразуване на енергия;
- насърчаване на комбинираното производство на топлинна и електрическа енергия;
- намаляване на енергийните загуби.

Главна стратегическа цел на община Дряново:

ЕНЕРГИЙНО ЕФЕКТИВНА И НЕЗАВИСИМА ОБЩИНА С ЧИСТА ОКОЛНА СРЕДА И НАМАЛЕН РАЗХОД НА ЕНЕРГОПОТРЕБЛЕНИЕ.

Краткосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Дряново за периода 2020 – 2023 г. си поставя **три специфични цели:**

Специфична цел 1: Подобряване на средата за живот и труд в общината, чрез ефективно използване на енергийните източници

Ефективното използване на енергийните източници ще подобри условията за живот в общината от екологична гледна точка. Подобряването на енергийната ефективност на сградите ще доведе до по-добри условия за работа и труд както през топлите, така и през студените месеци на годината.

Мярка 1.1: Намаляване разходите за енергия в обекти и сгради, финансирани от общинския бюджет

Обследване за енергийна ефективност и саниране на сгради, общинска собственост

Монтиране на слънчеви колектори на сгради общинска собственост

Мярка 1.2 Повишаване нивото на информираност, култура и знания на местната общност относно използването на ВЕИ

Обучение на общинска администрация за работа по проекти от фондовете по ЕЕ;

Публично-частни партньорства за изграждането на ВЕИ мощности на територията на общината;

Информационни кампании сред местната общност;

Намаляване на разходите на домакинствата за енергия.

Специфична цел 2: Създаване на условия за активизиране на икономическия живот в общината;

Подобряването на екологичната ефективност ще доведе до освобождаване на капитали, които ще могат да се вляят в икономиката на общината и по този начин да подобрят стандарта на живот на населението. Ще се подобрят и условията за създаване на бизнес в общината, което може да повлияе върху привличането на инвестиции, конкурентоспособността на малките и средни предприятия и активизиране на икономическия живот. Мерките в Програмата за енергийна ефективност и енергия от възобновяеми енергийни източници биха могли да доведат до откриване на нови работни места. Ще намалее и енергийната зависимост на общината.

Мярка 2.1. Увеличаване на използваната енергия от ВЕИ в частния сектор

Повишаване на информираност сред инвеститорите;

Популяризиране на източници за финансиране на ВЕИ проекти.

Мярка 2.2. Стимулиране на бизнеса за изграждане на ВЕИ мощности на територията на общината

Създаване на благоприятни предпоставки за инвестиране във ВЕИ мощности;

Увеличен дял на бизнес инвестициите във ВЕИ.

Специфична цел 3: Намаляване нивата на замърсителите и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферата;

Използването на възобновяеми енергийни източници ще намали използването на изчерпаеми енергийни ресурси, които са основни източници на замърсяване на околната среда. Това се отразява и върху промяната на климата. По този начин община Дряново ще даде своя принос за заложените цели за редуциране на емисиите на въглероден диоксид.

Мярка 3.1. Увеличаване на използваната енергия от ВЕИ

Намаляване на въглеродните емисии, изхвърляни от публичния сектор;

Намаляване на въглеродните емисии, изхвърляни от частния сектор.

VII. Индикатори за наблюдение

За да се отчете степента на постигане на заложените цели и мерки на Краткосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Дряново за периода 2020 – 2023 г. е необходимо да се използват *индикатори за резултат*. Индикаторите обхващат, както физически характеристики (параметри), така и финансови по отношение реализацията на поставените цели и приоритети, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни.

Индикаторите за резултат са (по възможност) количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и целите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Препоръчва се индикаторите за въздействие да не бъдат използвани или да бъдат сведени до минимум, поради сравнително дългия период от време до тяхната проява.

VIII. Източници на финансиране

За успешното реализиране на всички заложи в Програмата цели и мерки Община Дряново е необходимо да използва както собствени, така и привлечени средства.

Следните източници на финансиране биха могли да бъдат използвани:

- **Републикански бюджет** – според чл. 11, ал. 1, ал. 2 и ал. 3 от ЗЕЕ, средствата за изпълнение на планове и програми за енергийна ефективност се предвиждат в бюджетите на органите на държавната власт и органите на местното самоуправление;

- **Общински бюджет** – предвиждане на собствени средства за изпълнението на мерките по Програмата за използване на ВЕИ и биогорива;
- **Заемен капитал** – средства предоставяни от банки, търговски дружества, предприятия предлагащи услуги в енергийната ефективност, финансов лизинг и др.;
- **Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници”** - създаден чрез Закона за енергийна ефективност и може да предоставя нисколихвени кредити за проекти в публичния и частния сектори и да осигурява гаранции на инвестициите;
- **Програма „Интелигентна енергия – Европа“**
- **Национален доверителен екофонд;**
- **ОП „Региони в растеж” 2014-2020;**
- **Програма за развитие на селските райони 2014-2020;**
- **ОП „Околна среда” 2014-2020;**
- **Публично-частно партньорство** – дългосрочно-договорно отношение между лица от частния и публичния сектор за финансиране, построяване, реконструкция, управление или поддръжка на инфраструктурата с оглед постигане на по-добро ниво на услугите, където частният партньор поема строителния риск, и поне един от двата риска – за наличност на предоставяната услуга или за нейното търсене.

IX. Заинтересовани страни

Под заинтересовани страни се разбират всички лица, групи хора, институции или фирми, които имат отношение към изпълнението на Краткосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Дряново за периода 2020 – 2023 г. и биха имали пряк или косвен ефект от неговата реализация. При установяването на заинтересованите страни е необходимо да се ръководим от следните принципи:

- информираност на гражданите и стимулиране тяхното активно участие в процеса на вземането на решения на местно ниво – основен принцип в съвременното местно самоуправление;
- правилно взаимодействие между различните заинтересовани страни - механизъм за изграждане на местен капацитет за планиране и реализация на ефективни местни политики;
- партньорство между местната власт, граждани, НПО и бизнеса – необходим процес за правилното и модерно развитие на общината;
- координираност на усилията за постигане на крайните цели.

Основните заинтересовани страни за реализация и мониторинга на Плана за реализиране на Програмата за използване на ВЕИ в община Дряново могат да бъдат следните групи:

- Социално и икономически активни граждани на общината;
- Неправителствени, браншови и други представителни организации;

- Групи в неравностойно положение;
- Общинска администрация;
- Медии – регионални и национални;
- Местни фирми, работещи в областта на ЕЕ и ВЕИ;
- Научни и изследователски центрове;
- Други общини;
- Международни партньори.

X. Очакван ефект

Инвестициите във възобновяеми енергийни източници предлагат осезаеми ползи за околната среда и икономиката, а настоящата програма прави възможни такива инвестиции. Основните ползи са:

- **Финансови икономии** – Ефектът се наблюдава както в домакинствата, така и в общинските учреждения. Инвестициите в производството и потреблението на ел. енергия от ВЕИ намаляват потреблението на скъпите в момента енергоизточници, а от това и годишните сметки за потребление се редуцират;
- **Повишаване на конкурентоспособността** – Инвестициите в производството на ВЕИ биха довели до по-голяма степен енергийна независимост и биха дали положителен ефект върху производствения капацитет и разходи на предприятията. По-малките оперативни разходи означават по-голяма конкурентоспособност;
- **Ползи за околната среда** – Инвестициите в производството на възобновяеми енергийни източници намаляват емисиите на въглероден двуокис и така допринасят пряко за по-чиста околна среда.

XI. ПРОЕКТИ

№	Проект	Цел	Финансиране
1.	„Повишаване енергийната ефективност в Народно читалище „Развитие-1869“, гр. Дряново	Осигуряване на инфраструктура с високо ниво на енергийна ефективност, допринасяща за устойчиво местно развитие на Община Дряново с използване на соларна инсталация за БГВ и термопомпа за отопление на сградата.	НДЕФ/ИПК
2.	Повишаване на енергийната ефективност на общинското улично осветление на	Осигуряване на инфраструктура с високо ниво на енергийна ефективност, допринасяща за	НДЕФ/ИПК

	територията на гр. Дряново	устойчиво местно развитие на Община Дряново с използване на “smart” LED осветителни тела и интелигентна система за управление на осветлението.	
--	----------------------------	--	--

XII. Мониторинг, оценка и отчет

Изпълнението на Краткосрочната програма е свързано с организирането и контрола на дейностите за насърчаване използването на ВЕИ и биогорива. Необходимо е да бъде създадено звено (или обособена дейност в отдел) за ВЕИ, в което да влизат различни специалисти, работещи в този сектор. Това звено ще отговаря за провеждането на политика на общината за ВЕИ и постигане на икономически и екологични ползи. То ще организира създаването и поддържането на информационна база за енергопотреблението в общината и бази данни по ВЕИ. Звеното ще прави анализи и оценки и ще координира изпълнението на предвидените мероприятия. Изпълнението на конкретните мерки по програмата могат да се реализират и чрез привличане на външни специалисти чрез обществени поръчки.

• Обучение и информирание

За да се подходи по отговорно към сериозността и отговорността на процесите, свързани с използването на ВЕИ, общината ще бъде ориентирана към ангажиране на специалисти с високо качество на професионалният им труд. Това е важно условие за гарантиране качеството на проектите.

Съществена част от бъдещата дейност е свързана с прилагането на ЗЕЕ и ЗВЕИ и ще бъде посветена на мащабна обществена кампания за енергоспестяване, използване на ВЕИ и нова култура на потребление.

В тази връзка е необходимо да се направи:

- Обучение по енергиен мениджмънт на служители от общинската администрация;
- Информационни кампании за населението;
- Специализирани информационни дни по ВЕИ;
- Регионални и Общински семинари;
- Подкрепа на професионалното образование и обучение на територията на община Дряново за подпомагане на учебния процес и други извънкласни дейности, свързани с усвояването на допълнителни знания по енергоспестяване, енергийна ефективност и ВЕИ.
- Сътрудничество с експерти от водещи научни звена с доказан опит в разработване и прилагане на нови енергийни технологии по енергоспестяване, ВЕИ и управление на енергийни процеси;

- Партньорство с фирми, предлагащи енергийно-ефективни услуги;
- **Срокове за изпълнение на програмата**

Изпълнението на Краткосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Дряново ще се осъществи за период от 3 (три) години от 2020 до 2023 година. Ежегодно ще се изготвят планове за реализация на програмата, където ще се вземе под внимание финансовото осигуряване и тежест на програмата върху общинския бюджет, както във времето така и по отношение на различните източници на финансиране на програмата и възможност за нейното реално изпълнение.

През всичките години на програмата текущо ще се изпълняват дейностите по събирането, обработването и анализ на информацията за състоянието и енергопотреблението на всички общински обекти. Тези дейности са важна основа за мониторинг на резултатите, актуализирането на общинската програма, както и за отчитането на резултатите от изпълнението на програмата.

- **Наблюдение и оценка на Програмата за насърчаване на използването на ВЕИ**

Наблюдението и оценката на общинската програма за насърчаване на използването на ВЕИ трябва да се осъществява на две равнища.

Първо равнище: Осъществява се от общинската администрация по отношение на графика на изпълнение на дейностите и проектите, залегнали в годишните планове.

По заповед на кмета на общината оторизиран представител на общинска администрация изготвя периодично доклади за състоянието на планираните инвестиционни проекти и прави предложения за актуализация на годишните планове.

Докладва за трудности и предлага мерки за тяхното отстраняване. Периодично (поне един път в годината) се прави доклад за изпълнение на годишния план и се представя на Общинския Съвет.

Второ равнище: Осъществява се от Общинския съвет. Общинският съвет, в рамките на своите правомощия, приема решения относно изпълнението на отделните планирани дейности и задачи.

XII. Заключение

Краткосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и био горива на община Дряново следва да е в пряка връзка с Плана по енергийна ефективност на Община Дряново.

Резултатите от изпълнението на Програмата са:

- Намаляване на потреблението на енергия от конвенционални горива и енергия на територията на общината;
- Повишаване сигурността на енергийните доставки;

- Повишаване на трудовата заетост на територията на общината;
- Намаляване на вредните емисии в атмосферния въздух;
- Повишаване на благосъстоянието и намаляването на риска за здравето на населението.

Краткосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Дряново е стратегически документ с отворен характер. Той може да бъде усъвършенстван, допълван, променян и изменян на база установените резултатите, нуждите и финансовата възможност на общината.